TOESPRAAK VAN MEVROUW H.V. VAN SOMEREN-DOWNER, VOORZITTER VAN DE V.V.D., OP DE ALGEMENE VERGADERING IN HET TURFSCHIP TE BREDA OP 14 MAART 1975.

EMBARGO TOT 14 MAART 20.00 UUR.

Wanneer later de geschiedenisboekjes over 1974 zullen schrijven dan zou het wel eens kunnen gebeuren dat dit jaar opgenomen wordt in de rij der jaren die mijlpalen in de wereldgeschiedenis vormen, zoals 1848, 1870, 1914 en 1945. Machtsverhoudingen veranderden, verwachtingen werden getemperd zoal niet geheel getorpedeerd. De consequenties van de wijzigingen kunnen we nog niet geheel overzien, we moeten er wel naar zoeken. Voor een liberale partij, die op het punt staat een nieuw programma te schrijven, een eis.

Veel veranderde, ook werden ontwikkelingen duidelijk, die we al vermoedden. De dreiging die uitging van de oliecrisis maakte de verdeeldheid binnen Europa en de Atlantische gemeenschap beklemmend duidelijk. Nog zekerder dan ooit werd dat Nederland, al drijft het gerieflijk op. een gasbel, zich niet de weelde kan veroorloven als eiland te leven, geestelijk noch economisch.

Het was verder een succesvol jaar voor de Palestijnen, een slecht jaar niet alleen voor Israël, maar ook voor de Verenigde Naties waar Arafat zijn maskerade mocht opvoeren. In de V.N. bezit de derde wereld nu eenmaal een meerderheid, die weer gerieflijk leunt tegen de olierijke landen. Groot profiteur van de verdeeldheid is de Sovjet Unie. De compromisloze terroristen sloegen enige malen toe, goedgunstig bejegend door zich als idealisten aandienende hervormers.

Veranderde machtsverhoudingen in de wereld hebben hun weerslag in landen.

Het was ook in 1974 dat Amerika een crisis doormaakte, waarvan de gevolgen nog niet geheel te overzien zijn.

Hoe reageerde Nederland op deze schokkende ontwikkelingen?

STOKPAARDEN

-Terwijl de wereld op zijn grondvesten schudde, galoppeerden Den Uyl en de zijnen nog steeds op hun stokpaarden: voort- drijving op gas, richting links, oogkleppen op, einddoel de socialistische heilstaat, de leider van de Duitse zusterpartij Helmut Schmidt verwijtend dat hij onvoldoende socialisme in zijn beleid doet. Ja, de Duitse begroting steeg slechts met 8.7 % en de Nederlandse met maar liefst 23 %.

Dat voor de driften der betutteling van socialisten ons grondgebied inderdaad te klein is

bewees de P.v.d.A. met een brief aan de Duitse zusterpartij waarin ongerustheid werd uitgesproken over de behandeling van de gevangen terroristen, zonder ook maar een woord over de zorg om de terreur zelf en de slacht offers daarvan. Ook werd in deze brief nog geïnsinueerd dat Duitsland met deze berechting meer haast maakt dan met de berechting van de Nazi-misdadigers. Men kan Duitse democraten nauwelijks harder op het hart trappen dan zo. Dat Willy Brandt zich hierover pijnlijk getroffen toonde is een diplomatiek understatement, lijkt mij.

Het starre gelijkhebben der socialisten is ergerlijk, bij de bestrijding van de werkeloosheid of liever het niet wezenlijk bestrijden is het zelfs tragisch.

Men moet niet alleen eigenwijs en star maar zelfs wel cynisch zijn om bij de bestrijding van het ergste kwaad, de werkeloosheid, botweg de socialistische stokpaarden te blijven berijden. Ik vrees dat de heren Boersma en Den Uyl geen tijd hebben om een interview te lezen met een werkeloze in het laatste nummer van het N.V.V.-blad "De Vakbeweging". Hier kan men horen over de ellende van een flinke man, die vol verwachting en vol arbeidszin zijn leven begon, trouwde, twee kinderen kreeg en thans zich geen raad weet nu hij uitzichtloos werkeloos is.

Zo zijn er ontelbaren. Willen werken en niet kunnen is een van de verschrikkelijkste dingen, die een mens vol energie kan overkomen. Toch nemen Den Uyl en de zijnen niet de maatregelen die nodig zijn om het bedrijfsleven te versterken om daardoor werkgelegenheid te scheppen. Het past niet in de ideologie.

Het is als met de werkende jongeren, er wordt zo goed voor ze gezorgd door vader overheid dat ze werkeloos worden. Maar ja, dat moeten we voor de dogma's en de goede zorgen over hebben.

C.R.M.

De overdreven zorg vanuit een verouderd ideaal heeft ook wel eens komische kanten. We zijn hier niet alleen bijeen om te klagen, we zijn hier allereerst bijeen voor een nieuw begin, omdat wij staan aan de vooravond van het ontwerpen van een nieuw program met practische oplossingen. Ik kan echter onmogelijk meegaan met minister Van Doorn die een dierenparkje in Epe de vergunning gaat weigeren als de daar wonende wasbeer niet in het huwelijk treedt en - ja, aan alles wordt gedacht - met een jong vrouwtje. Vrijgezel zijn is aardig, maar het moet niet de spuigaten uitlopen, de heer Van Riel zij gewaarschuwd. De heer Van Doorn let op u.

Niet alleen het wasberenbeleid van deze minister beklemt ons, zijn mediabeleid is dezer

dagen in de Tweede Kamer afdoende becritiseerd. Van de zorg om een veelzijdige meningsuiting hebben heel toevallig tot nu toe alleen de linkse bladen geprofiteerd. Als wij lezers de Haagse Post niet meer willen lezen, dan zorgen de door ons opgebrachte belastinggelden voor het voortbestaan, een heilloze weg, concurrentievervalsend.
Wat bezielt toch de heer Van Doorn, koerst hij naar een omturning van alle burgers met alle middelen? Mejuffrouw Kappeyne van de Coppello heeft het vanuit onze liberale beginselen heel principieel benaderd. Zij vroeg de minister of politieke vorming neutrale kennisoverdracht is of een gerichte rechtstreekse beïnvloeding van het gedrag van de mens die men wil vormen. Zij noemde bewustwording op zichzelf als de kern van de geestelijke vrijheid. Deze kan in de zienswijze van de liberaal dan ook alleen het gevolg zijn van de eigen vrije keuze uit informatie. Ieder mens heeft een cirkel om zich heen, een innerlijke privé sfeer waarin hij alleen uitmaakt wat hij wil. Die sfeer moet onaangetast blijven zeker voor de overheid, maar ook voor andere personen.

Ik acht dit een vraagstuk van het allerhoogste principiële belang, het raakt onze diepste levensovertuiging. Ik vertrouw deze overheid in dit opzicht niet meer. De beknotting van de kabel-TV, de macht van de overheid daarop zijn de volgende stappen. Jaren geleden heb ik en later Henk Vonhoff in de Kamer gezegd dat de overheid hier af diende te blijven. Technisch kan alles, maar als de overheid, de informatiemogelijkheden bewust en opzettelijk zonder technische noodzaak beperkt, dan kan weer het loze argument gebruikt worden dat bij een beperkte hoeveelheid de overheid wel moet uitmaken wie de informatie geeft, en die keuze houdt dan tevens de inhoud van de informatie in. Dat is bij een keuze van personen en/of organisaties voorspelbaar, dat weten de heren Van Doorn en Van Hulten heel goed..

OMROEP

Sprekend over omroep - ik kan dat niet laten - nog een enkel woord over de vrijdagavond-voorstellingen van onze premier. Vroeger, toen de premiers De Jong en Biesheuvel op vrijdag op de TV verschenen, kon daar de oppositie de volgende avond via

een bereidwillige omroep altijd op antwoorden. Wij vonden dat

een normale situatie. In Engeland is het zo normaal dat het zelfs is voorgeschreven: "Vandaag de regering, dan morgen de oppositie", is daar de stelregel. De Engelse democratie schijnt althans op dit punt volwassener. In Nederland is dit nog steeds geen normale zaak. Ik zie deze regering nog niet de sportiviteit opbrengen om een Engelse

regeling te treffen, maar de omroepen kunnen dit zelf wel. Als zij een regeling willen, dan komt die er. Dan kan of Wiegel of Kruisinga of wellicht nog de heer Drees jr. antwoorden. Iedere Nederlander zou dat normaal vinden als het als een antwoord werd aangekondigd. De onzindelijke discussie rondom dit onderwerp waarbij gewezen wordt op enkele niet rode programma's in de ether is irrelevant, het gaat om een duidelijke en sportieve regeling.

Ik herinner mij nog heel goed dat tijdens niet rode kabinetten in VARA-uitzendingen, zodra de naam van een minister genoemd was een negatieve kwalificatie moest volgen. Kom daar nu eens om!

De laatste tijd wordt mij steeds vaker door V.V.D.-leden of kiezers de vraag gesteld waarom wij geen eigen omroep oprichten. Mijn antwoord is steeds dat dat in strijd met onze principes zou zijn, in strijd met onze verwerping van de verzuiling.

Steeds vaker wordt mij dan het nodeloos berijden van principes verweten, we zouden toch practischer moeten zijn. Ik - ik spreek alleen voor mezelf - wil thans volstaan met te zeggen dat ik de partij aanraad nog even geduld te hebben. Het is mogelijk dat de omroepen het zelf oplossen. Overigens, dat zoiets typisch een taak van de- NOS zou zijn is duidelijk, maar die heeft de kansen gemist.

VERGISSING DER SOCIALISTEN

Willen we de politiek, de onlustgevoelens en de teleurstellingen van velen op de juiste wijze beoordelen, dan moeten we even teruggaan in de geschiedenis. Waarom meer onvrede in gelijke mate toenemend met de welvaart, waarom een verschuiving in aan-hang tussen socialisten en liberalen? Een verschuiving die verder zal gaan. Verder omdat in het socialisme een grote vergissing zit ingebouwd. Het is de vergissing dat de arbeider een wazige ideologie meer waard acht dan welvaart en bewegingsvrijheid voor het eigen gezin. Hij wenst zijn auto, die hem net wat vrijheid schonk, niet te missen. Het is schone taal om te praten over het overbrengen van productie en machines van het Westen naar de ontwikkelingslanden, het klinkt mooi, maar wanneer deze ideëen en de handhaving van de nullijn betekenen dat de te verdelen koek niet groter wordt, wanneer er sprake zal zijn van een feitelijke aantasting van het levensniveau in ons land, wanneer wij een armoedig voorportaal van West-Duitsland worden, dan zal die arbeider zich afkeren van de heersende ideologie, in dit geval het socialisme. Dan moeten we nog maar hopen dat de liberalen dit ongenoegen kunnen kanaliseren. Dan zal het moment daar zijn dat het liberale alternatief niet alleen grote bressen zal moeten en kunnen slaan

in de gelederen van de arbeiders, nog groter en dieper dan reeds gebeurde. Dat zal noodzakelijk zijn om te voorkomen dat een doorbraak naar uiterst
rechts plaatsvindt omdat er een handige demagoog opstaat. Die is altijd voorhanden in iedere samenleving. Dan zou een autoritaire rechtse stroming kansen maken.
Om dat te voorkomen en om een goed regeringsalternatief te bieden zal de V.V.D. de arbeider die wars is van mooie praatjes, een reëel alternatief moeten kunnen bieden. Het zal het moment zijn dat de P.v.d.A. uiteen valt. Nog niet lang geleden sprak oud-P.v.d.A.-voorzitter Van der Louw de vrees uit dat de P.v.d.A. meer gefrustreerde intellectuelen dan arbeiders in zijn gelederen had gekregen.
Misschien dat hij daarom in zijn geruchtmakende artikel in de Nieuwe Linie een balletje opwierp over een gesprek met de communisten. Hij noemde wel de ondemocratische instelling van deze partij, bracht nuances aan die later in krantenberichten verdwenen, maar hij gaf in zijn hele beschouwing toch een duidelijke voorkeur aan de communisten boven de democratische C.H.U. Waarheen is deze P.v.d.A. op weg?

LIBERALEN STRIJDBAAR

Niet alleen wij zien die ontwikkelingen, de socialisten zien het zelf ook. Maar laten wij vooral niet de ogen sluiten en denken de arbeiders komen wel, wij hebben Hans Wiegel en die vertaalt het liberalisme voor ieder mens. Wij hebben in Wiegel een weergaloos vertaler van moeilijke begrippen, een man die vertrouwen wekt, maar het is niet genoeg. We zullen steeds met werkbare reële ideëen moeten komen tegenover de onwerkbare van de socialisten. .
We zullen nog iets anders moeten. Wiegel kan het niet alleen.
We zullen meer maatschappelijk moeten integreren, meer mee moeten doen. 'In culturele, in onderwijsorganisaties, in jeugdwerk zitten meer socialisten dan liberalen. Daar zit een stuk bewuste machtspolitiek van de socialisten achter maar we hebben het ook wel gemakkelijk gemaakt door te weinig gemotiveerd mee te doen. De liberalen zijn wat laat wakker geworden, maar ik heb de indruk dat ze nu wakker zijn. Kritiek hebben op een socialistische machtspositie haalt weinig uit, maar het
hierbij laten getuigt van een weerloosheid die in deze tijd niet meer past. Meer meedoen in het maatschappelijk gebeuren kan ook een stuk polarisatie doorbreken.
We zullen - en dat is de andere kant van de zaak - ook weerbaarder moeten worden tegen bewuste indoctrinatie en valse voorlichting. Ik denk dat iedere liberaal daartoe op het ogenblik voldoende gemotiveerd is.

Ik weet dat dat risico's met zich meebrengt. Maar het moet gebeuren en het gebeurt gelukkig al en ook buiten het parlement. Dezer dagen heeft u in de kranten kunnen lezen dat ons Utrechtse Statenlid, mevrouw C.S.N. Draisma-Paulus, zich tot Gedeputeerde Staten van Utrecht heeft gewend met een klacht over louter eenzijdige politieke vorming onder het mom van dramatische expressie. Het betrof een subgroep van de Toneelgroep Centrum, nee - nu eens niet Proloog, die les kwam geven op een Pedagogische Academie met de bedoeling het toneel dichter bij jonge mensen te brengen. Het opgevoerde verhaal speelde in een lingerie- fabriek. Voor een vergadering van dwaas uitgedoste aandeelhouders moest een meisje een wansmakelijk sensueel dansje uitvoeren, waaraan de heren zich verlustigden. Daarna werd het meisje door een hardvochtige directeur ontslagen. Hierna volgde een kari- catuur van het onderwijs, het geven van cijfers en het hele prestatie-element in het onderwijs. Het geheel werd afgerond met) discussies in groepjes over het onderwijs, het geven van cijfers, de prestaties enz. Dat dit niets te maken heeft met toneel, maar alles met ophitsing en bewust aankweken van onvrede, is duidelijk. Acteurs en actrices komen dus onder valse voorwendsels les geven in dramatische expressie, een school binnen en trachten vervolgens de aanwezige jongeren op te stoken. Mevrouw Draisma heeft de moed gehad dit in het openbaar aan de kaak te stellen. Onlangs had zelfs de NRC een afkeurend stukje over de praktijken van Centrum, maar de overheid slaapt, of ,wat ik vrees, keurt het goed.

Mijn vraag aan alle liberalen is dit soort demagogie overal aan de kaak te stellen. Extreme ideologieën raken elkaar altijd in hun methoden. Het is het opgedrongen denken, het is de systematische verdachtmaking van bepaalde groepen mensen, thans door lieden van uiterst links en vroeger ook door fascisten beproefd. Zo kweekt men als men er maar lang genoeg mee doorgaat onvrede en wantrouwen. Zo polariseer je tussen mensen. Zo bereik je dat de een zich achtervolgd voelt door de andere. De links "gelovige" jongeren voelen zich bedreigd door de zogenaamde vuile kapitalisten, de jongeren die er doorheen zien voelen zich bedreigd door hun medestudenten. Hoeveel jongeren durven in een eenmaal zo gemanipuleerde groep er nog voor uit te komen dat zij de leugens doorzien. Hoeveel docenten durven, gelijk mevrouw Draisma, op de trom te slaan. Hoeveel ouders durven hun stem te verheffen? Ik schrik van het aantal brieven waarin mij om strikte geheimhouding wordt gevraagd uit vrees voor represailles. Dit is eenvoudig geestelijke terreur.

NIEUWE VERZUILING

We leven onder de druk van het grote gelijk der zich progressief noemenden. We hebben een periode van verademende ontzuiling meegemaakt. Gereformeerden en rooms-katholieken verketteren elkaar niet meer, de waterdichte schotten rondom de groepen zijn neergehaald. Maar wat zien wij gebeuren? Nieuwe schotten ontstaan en we gaan weer als in de duisterste tijd van religieuze verzuiling op weg naar een politieke verzuiling. Ons volk lijkt soms wel verdeeld in stammen, die elkaar nauwelijks verstaan, en de politieke discussie lijkt vaak meer op een primitieve stammenoorlog. Men kan een zekere verzuring constateren, een groeiend wantrouwen, de toon van de brieven wordt harder en onheuser. .

We zijn op zedelijk gebied verlost van de schijnheiligheid.

Men zou zich af kunnen vragen of daar de politieke schijnheiligheid voor terug gekomen is. Als een socialistische minister, altijd op de bres voor de gelijkheid, ernstig protesteert als hij geen eerste klas plaats in een vliegtuig heeft, dan weet ik het nog zo net niet.

Maar winst is er: minder preutsheid, minder achterbaksheid, een openlijker praten over zaken die taboe waren. Maar ik vraag mij toch af of wij het
juiste evenwicht, de juiste zelfbeheersing die bij een grotere vrijheid hoort, al veroverd hebben. Men kan zich afvragen:

Beleeft misschien de Westerse cultuur waarvan wij altijd dachten dat zij reeds volwassen was, nu pas de puberteit?

Dat laatste is niet ondenkbaar. Vele helderziende geesten hebben in de vorige eeuw voorspeld dat na de Franse Revolutie de jalouzie zou toenemen. Hoewel Dostojewski, Nietzsche en Stendhal geheel andere stijlen en denkwijzen hadden, hebben zij veel aandacht besteed aan de rancune die toenam naarmate de democratie zich zou ontwikkelen, naarmate informatie en de wetenschap zouden voortschrijden. Ook de Toqueville, nog altijd actueel, wijst als socioloog en historicus op dit gevaar.

Den Uyl zou model hebben kunnen staan voor de. hoofdpersoon uit Dostojewski's "Memoires uit het Souterrain".

De zwakste zijde van het socialisme acht ik het uitbuiten van deze menselijke ondeugd. Wij worden een land van "kinnesinne" om het in goed Amsterdams te zeggen.

WAAROM NEDERLAND

We kunnen ons afvragen of Nederland extra kwetsbaar is. Waarom zijn de socialisten hier zoveel zuurder dan bijvoorbeeld in Duitsland? Waarom is Nederland ontvankelijker

voor indoctrinatie? In andere Westerse landen ziet men gelijke of vergelijkbare verschijnselen, maar in een geringere omvang. De niet uiterst linkse gelovige mag zich in Nederland in vele gevallen in de steek gelaten voelen door de kerken. De uitzendingen van het IKOR zijn voor een belijdend lidmaat van een kerk van een gênante verpolitiekte eenzijdigheid. Sommige omroepen trachten vergoelijkend te spreken over terroristen: De VARA over de Baader Meinhof-bende. In Brandpunt van verleden week zaterdag zagen we een "begrijpende" interviewer, toen minister Van Agt fors uithaalde tegen de terroristen van Berlijn en Tel Aviv; de man vroeg de minister op berispende toon of het voor hem niet iets anders was als deze mensen hun daden bedreven omdat zij,de maatschappij wilden veranderen uit verontwaardiging over de uitbuiting van de derde wereld. Misschien kan deze interviewer eens een gesprekje hebben met de vrouw van Peter Lorenz.

HET MIDDEN

Verleden jaar heb ik op de algemene vergadering in Utrecht gepleit voor een hechte verankering in het midden. Daar is onze plaats op grond van ons denken, daar is onze plaats omdat wij extreme ideëen afwijzen.

Ik heb het het riskante midden genoemd waar afgewogen en gedacht moet worden, waar men het eigen gelijk in discussie wil stellen. Ik zou nergens anders willen leven. Het onderscheidt ons van links en rechts. Dezer dagen stelde ik in de Eerste Kamer dat de kreet "Gelijke kansen" een holle kreet is, dat we beter van eerlijke kansen kunnen spreken en vanuit die uitgangsstelling de problemen op onderwijsgebied kunnen benaderen. De woorden gelijke kansen zijn inhoudsloos, omdat de ongelijkheid bij de opvoeders een feit is. Die opvoeders geven hun kennis door aan hun kinderen en dus is de start ongelijk.

Wij hebben de term-ook gebruikt, maar als we ontdekken dat we een denkfout maken dan moeten we dat durven toegeven. Wie van de ongelijke start uitgaat, en dat is de realiteit, kan de problemen practisch aanpakken. Curieus was toen de reactie van de socialisten, minister Van Kemenade voorop, die krampachtig wensten vast te houden aan de versleten kreet gelijke kansen. Het is de tragiek van de onderwijspolitiek van de laatste decenniën dat het uitgangspunt steeds verkeerd is geweest.

Men doet daar de reeds achtergestelden groot onrecht mee en maakt de ongelijkheid groter. Het is thans zelfs wetenschappelijk bewezen, maar de socialisten willen er nog niet aan en de minister' van Onderwijs hult zich liever in een sociologenjargon waarin

structuren en bewustmakingsprocessen een grote rol spelen. De rest zal ik u sparen. Leest u het maar eens na. Debatteren met de minister van Onderwijs is net stoeien met schuimplastic, het veert steeds terug. Het zou best leuk zijn als het niet om zulke ernstige zaken ging.

Als ik zeg dat onze plaats in het midden is, dan besef ik maar al te goed dat we die plaats nog moeten bevechten in de ogen van zeer velen. Nog steeds wordt niet alleen door linkse demagogen maar ook door mensen van naam als bijvoorbeeld de A.R.-fractievoorzitter in de Eerste Kamer de heer Albeda de onechte tegenstelling in het leven gehouden van behoudend en vooruitstrevend. In Elsevier van 8 maart suggereert hij een tegenstelling tussen een ecologie-partij, P.P.R. en P.v.d.A., en een productie-partij, de V.V.D. Voor de christendemocraten claimt hij dan de positie van de partij die beide is. Ik zou zeggen dat de V.V.D. dat ook is, maar wij moeten het kennelijk nog duidelijker maken. Ik behoef u niet te zeggen dat de V.V.D. niet alleen maar over productie praat, maar immer de juiste afweging heeft verdedigd, het is alleen nog niet voldoende doorgedrongen.

GROTE OPDRACHT

Beste vrienden. De V.V.D. staat enerzijds in de ogen van oppervlakkige beoordelaars op een schitterend moment in haar geschiedenis, maar nog nooit is onze opdracht zo groot en zo moeilijk geweest.

Wij wensen de maximale vrijheden voor de mens, wij eisen de plaats in het midden op, wij hebben dus de taak te komen met practische oplossingen die de vrijheid van de mens ook in deze gecompliceerde maatschappij zo groot mogelijk laten zijn.

Wij zijn wars van klassedenken. Wij verafschuwen de nieuwe schijnheiligheid van de klasse-bewust vliegende socialistische minister; wij zijn bereid het eigen gelijk in discussie te stellen, wij weten dat er ondanks enorme vrijheden grenzen zijn aan de permissive sbciety, een wereld waar alles lijkt te mogen, wij willen een ondogmatische, maar wel geïnspireerde politiek vanuit onze eigen identiteit. Wij moeten.de moed opbrengen om te strijden tegen onverdraagzame indoctrinatie zonder zelf onverdraagzaam te worden. Onder ons zijn mensen van vele geloofsovertuigingen en mensen zonder religie, maar de liefde voor de naaste, het opkomen voor de zwakkere, het laten van vrijheden waar dat mogelijk is, is ons gemeenschappelijk ideaal, is essentieel voor een liberale partij. Dat moet m.i. de basis zijn voor ons nieuwe program, waarmee wij de winst die wij reeds boekten zozeer moeten vergroten, dat Den Uyl

vanzelfsprekend uit het Catshuis verdwijnt.